

אוניברסיטת חיפה
 החוג לתולדות עם ישראל
התכנית לתואר שני בעמיות יהודית, תש"פ

ק"צ	סמסטר ב	סמסטר א	
דיאנה טל : 104.8344	שי סרוגו : 104.4073	שי סרוגו : 104.4072	8: 00-
יהדות רוסיה	יהודי אגן הים התיכון במלחמת העולם ה-2 ב'	יהודי אגן הים התיכון במלחמת העולם ה-2 א'	10: 00
בראי המודרנה	אילן אזרחי : 104.8349	אילן אזרחי : 104.8348	10: 00-
	יהודי ארצות הברית	יחסי ישראל - תפוצות	12: 00
נוגית אלטשולר : 104.8350	לילך לב-ארי : 104.8330	לילך לב-ארי : 104.8329	12: 00-
בין יחיד לקהילה, בין	סוציולוגיה של העם היהודי בעת החדשה ב'	סוציולוגיה של העם היהודי בעת החדשה	14: 00
מסורת לקדמה – על זהות	סבסטיאן קלור : 104.8325		14: 00-
יהודית בקולנוע	תמורות ומגמות בחקר יהדות אמל"ט	מרכוס זילבר : 104.4186	16: 00
	שרון ליבנה : 104.8343	העיקר הרומנטיקה : פולין והיהודים במאה ה-19	16: 00-
	קהילות ללא רועה		18: 00
	נגה כוכבי : 104.8347	נגה כוכבי : 104.8346	18: 00-
	עמיות יהודית : גבולות ובדיקת מציאות ב'	עמיות יהודית : גבולות ובדיקת מציאות	20: 00
	אילן אזרחי : 104.8345		
	סיור לימודי במרכז אירופה (קמפוס)		

ד"ר שי סרוגו: יהודי אגן הים התיכון במלחמת העולם ה-2 (סמסטר א'+ב')

הקורס מציג את סיפורה הייחודי של הפזורה היהודית-ספרדית בחבלי הבלקן (יוון, בולגריה ויוגוסלביה) צפון אפריקה (אלג'יריה, לוב, תוניסיה ומרוקו) והמזרח התיכון (תורכיה ועיראק) טרם מלחמת העולם השנייה ובמהלכה. גורלה של פזורה זו בטווח השנים 1933-1945 יבורר באמצעות דיון בסוגיות מגוונות בהן: מאפייניהם של המשטרים הפוליטיים, הגדרה עצמית וזהויות יהודיות מורכבות טרם המלחמה, קרבות מלחמת העולם השנייה באגן הים התיכון והמזרח התיכון, צעדים אנטי יהודים ומדיניות הפתרון הסופי בחבלי ארץ אלו (אידיאולוגיה פאשיסטית ואנטישמיות), התנגדות יהודית ומרי, וחסידים אומות עולם מוסלמים ונוצרים (תורכיה, אלבניה, יוון, בולגריה). בירור רחב מימדים זה יאפשר להבין את הסיבות לתיעוד, ההנצחה והידע המועט על הסבל היהודי בפזורה היהודית-ספרדית.

ד"ר אילן אזרחי: יחסי ישראל - תפוצות (סמסטר א')

עם הקמת מדינת ישראל נוצר מרחב חדש של קשרים וזיקות בין מדינת הלאום לבין היהודים החיים מחוץ למדינה. במקרה הישראלי יש מצב ייחודי בו מרבית בני הלאום אינם חיים במדינת הלאום שנועדה עבורם. סוגיית הקשר בין המדינה לבין תפוצותיה תתברר בקורס בהיבטים רעיוניים, תרבותיים, פוליטיים וארגוניים. דגש מיוחד יינתן לתמורות החלות במערכת היחסים לאורך שנות קיומה של מדינת ישראל.

פרופ' לילך לב-ארי: סוציולוגיה של העם היהודי בעת החדשה - הגירה, התיישבות והשתלבות (סמסטר א'+ב')

קורס זה יתמקד בסוגיות סוציולוגיות ובדפוסי הגירה והתיישבות הקשורים בעם היהודי בעת האחרונה. נבחן את המושג 'שינוי חברתי' תוך השוואה בין קהילות יהודיות מרכזיות בצפון אמריקה, באירופה ובישראל. נדון במושג סוציולוגי נוסף - 'זהות והזדהות אתנית' - וברלוונטיות שלו לחקר תהליכים של התהוותן של תפוצות אתניות והשתלבות בארץ היעד מול טמיעה בקהילות יהודיות בנות זמננו. בנוסף, ייבחנו מושגים הקשורים בקבוצות חברתיות וברשתות חברתיות שייסיעו לנו בהבנת חקר מקרים של קהילות יהודיות שונות בתפוצות ובישראל וביחסיהן עם קבוצות לא-יהודיות. נבחן מושגים אלה לאור הגירה טרנס-לאומית בכלל, וזו של יהודים - בפרט: לישראל ולתפוצות. ננתח מניעי הגירה, מאפייני מהגרים יהודים (בהשוואה ללא יהודים באותו גל הגירה), ממדי ההגירה, ארצות מוצא ויעד, גורמי דחיפה ומשיכה. ננתח ונתאר את החשיבות הגוברת של ישראל כמדינת יעד להגירה - בהשוואה לארצות הברית, אירופה ומדינות נוספות. נייחד חלק מהקורס לדיון בדור הגירה (דור ראשון, דור וחצי ודור שני) ובמאפייני זהות והזדהות במפגש עם ארץ ההגירה לצד זיקות לארץ המוצא בכלל ולישראל - בפרט. לסיכום הקורס נדון בקהילות היהודיות לאור משמעות של 'מולדת' ו'תפוצה' ומגמות סוציולוגיות בחקר קהילות יהודיות במדינות שונות בעולם ובישראל.

ד"ר מרכוס זילבר: העיקר הרומנטיקה: פולין והיהודים במאה ה-19 (סמסטר א')

הקורס יבחן את השינויים שהיו בחברה היהודית בפולין מחלוקת פולין ועד הקמתה של פולין העצמאית. הוא יבחן השפעת הרומנטיקה והפוסטיביזם על נכונות קליטתם של היהודים בחברה הרחבה והשפעת תנועות אלו על החברה היהודית, תוך השוואת התהליך באימפריות שירשו את הטריטוריות של המדינה הפולנית.

ד"ר נגה כוכבי: עמיות יהודית: גבולות ובדיקת מציאות (סמסטר א'+ב')

בקורס זה נערוך היכרות עם תחום עמיות יהודית, נסיבות צמיחתו ומאפייניו. בתוך כך נבחן את גבולות העולם היהודי ונעמוד על ביטויי עמיות גלויים וסמויים במציאות בת זמננו. הלמידה תכלול: ניתוח מקורות מקטגוריות שונות, הכרת מגוון גישות, תרגול מינומניות חקר וחשיבה ביקורתית, דיון בתנאים הייחודיים של מרכזים שונים בעולם היהודי וחשיפת יחסי הגומלין ביניהם.

ד"ר אילן אזרחי: יהודי ארצות הברית (סמסטר ב')

יהודי אמריקה (כולל קנדה השכנה מצפון) מהווים את הריכוז הגדול ביותר בימינו של יהודים במרחב גיאוגרפי, פוליטי ותרבותי אחד. התפתחות הריכוז היהודי באמריקה חלה במקביל לתהליכים שהובילו לפרויקט הציוני. הקורס יעסוק בתהליכים העיקריים שעמדו בבסיס היווצרותו של הריכוז הגדול הזה. לאחר מכן, הקורס יתמקד בהבניה החדשה של הזהות האישית, הקהילתית והתרבותית של יהודי אמריקה, על רקע הצלחתם הגדולה בהשתלבות בתרבות ובחברה האמריקנית ומערכת הקשרים עם מדינת ישראל.

ד"ר סבסטיאן קלור: (סמסטר ב')

במהלך הקורס ייבחנו התמורות העיקריות, בתחומים וברבדים שונים, שהתחוללו בקרב ציבור יהודי בארצות שונות באמריקה הלטינית משלהי המאה ה-19 ועד ימינו. הקורס יתמקד בעיקר במקרים של ארגנטינה וברזיל. מטרת הקורס היא לעמוד על בעיות כלליות נבחרות במחקר ההיסטורי תוך הדגמתם במקורות ובנושאים מחיי אמריקה הלטינית ויהודיה. קיימת תשתית מחקרית ענפה ומגוונת בנושא יהדות אמל"ט. באמצעות התהליכים ההיסטוריים ינותחו המקרים במהלך הקורס בפרספקטיבה השוואתית בכמה צירים מרכזיים: תהליכי הגירה וקליטה, דפוסי ההתארגנות של היהודים, היחסים בין הקהילות היהודיות עם ארגונים יהודיים עולמיים, היחסים עם מדינת ישראל ועם הציונות, אנטישמיות ועוד.

ד"ר שרון ליבנה: קהילות ללא רועה: קהילות יהודיות במערב אירופה אחרי 1945 (סמסטר ב')

הקורס יעסוק בקהילות היהודיות במערב אירופה בשנות החמישים והשישים. בקורס נעמוד על אופי הקהילות שהתגבשו במערב אירופה לאחר השואה, על המשכיות וההתחדשות שאפיינה אותן בשנים הללו. נעסוק באופן בו ניבנו הקהילות, על ההתמודדויות שלהן עם נושאים כמו יהדות, אנטישמיות, זיכרון השואה והיחס למדינת ישראל. בניגוד לקהילות מזרח אירופה בהן השפה המשותפת יצרה חטיבה לשונית אחת וכפועל יוצא מכך גם קרבה תרבותית, חברתית והיסטורית - מדינות מערב אירופה מאופיינות בשפות מרובות: גרמנית, צרפתית, אנגלית, איטלקית, הולנדית ועוד. ריבוי שפות זה יצר הפרדה בין הקהילות השונות ואף קהילה לא הצליחה להחליף את מקומה של יהדות גרמניה כמנהיגה רוחנית, כפי שהיה בתקופה טרום 1933. עובדה זו השפיעה עמוקות על יכולת ההתפתחות הרוחנית והדמוגרפית של הקהילות השונות לאחר מלחמת העולם השנייה. הקורס יתחקה אחר הקשיים, האתגרים וההצלחות של הקהילות היהודיות במערב אירופה, דגש מיוחד ינתן לקהילות היהודיות בגרמניה ובצרפת, אך נעסוק גם בקהילות נוספות כמו הולנד, איטליה ואנגליה.

ד"ר אילן אזרחי: סיור לימודי במרכז אירופה (סמסטר ב')

במסגרת התכנית לתואר שני בעמיות יהודית הסטודנטים ייסעו לסיור לימודי בן 5 ימים במרכז אירופה. מטרת הסיור היא להכיר בשטח מציאות של קהילות יהודיות החל מן הרקע ההיסטורי להיווצרותן ועד לאופן תפקודן בימינו. המסלול המתוכנן כולל את בודפשט, ברטיסלבה (סלובקיה), וינה (ייתכנו שינויים). במסגרת הסיור הסטודנטים ילמדו את תולדות הקהילות באזורים אלה, הסיפור של הקהילות בתקופת השואה ואחרי הקמת מדינת ישראל, מצב הקהילות היום לאור תמורות המתרחשות בתוך הקהילות ובהקשר של המדינות בהן הן פועלות.

ד"ר דיאנה טל: יהדות רוסיה בראי המודרנה (סמסטר קיץ)

הקורס דן בהיסטוריה של יהדות רוסיה ערב המהפכה הבולשביקית עד ימינו. במהלך הקורס נדון בהשתלבות היהודים במרחב הסובייטי, מקורות האנטישמיות בברה"מ, התנועה הציונית בברה"מ, התעוררות הלאומית של היהודים הסובייטים ועלייתם לארץ ישראל (מהעלייה הראשונה ועד ימינו). כמו כן, נדון בהשתלבותם בארץ ותרומתם בהתפתחותה. בנוסף נדון בתפוצה של יהדות רוסיה בימינו.

ד"ר נוגית אלטשולר: בין יחיד לקהילה, בין מסורת לקדמה – על זהות יהודית בקולנוע (סמסטר קיץ)

זהות יהודית עומדת במרכז קורס זה וסרטי קולנוע יהיו הטקסטים דרכם נדון בנושא. הקורס מבקש להתבונן במאפיינים של ההווה היהודית והישראלית דרך תולדות הקולנוע, להעניק כלים להתבוננות ביצירות קולנועיות ולהבנה של הקשר ההדוק שבין היצירה האמנותית והרקע ההיסטורי, חברתי, הכלכלי והתרבותי בו נוצרה.

נעסוק בקולנוע היידי, בקולנוע הישראלי ובקולנוע האמריקאי והעולמי, נבחן שאלות של הגירה ונבדוק כיצד מיוצגים נושאים של ישן וחדש, מסורת וקדמה, גבריות ונשיות, הגמוניה וחתרנות, וכיצד משפיע הקולנוע על השיח החברתי והתרבותי בכל עת.

נפענח כיצד סרטים מבטאים את רוח התקופה ונותנים במה לקולות שונים מגוונים; וכן נבחן השתקפותן של סוגיות חברתיות והיסטוריות בקולנוע, דרך התלבטויות ודילמות, החלטות והכרעות - של הגיבורים.

בין הנושאים: הקולנוע – להנציח את הרגע. ללוש בזמן. / הקולנוע היידי – גשר על מים סוערים / הוליווד והיהודים / זהות והגירה בקולנוע הישראלי / שואה וניצולי שואה בקולנוע עולמי / וודי אלן, האחים כהן, שפילברג ואחרים / המאה ה-21 בראי הקולנוע הישראלי – אחדות או אחרות?